

« zurück blättern vor »

RAJTUZY subst. pl., ab 1791; auch *rejtuzy*. 1) ‘Hose zum Reiten, weite Männerhose, die auf Reisen getragen wird’ – ‘spodnie do jazdy konnej, szerokie, męskie spodnie do podróży’: 1775–1806 Teat.32e 65, L *W kurtce i rajtuzach po podróżnemu ubrany*. o (1830) 1877 Zabł.Pojedn. 222, DOR *Jak pan widzi, długo się nie bawię; ja w rajtuzach, a koń już stoi pod kulbaką*. o (1826–1837) 1963 Magier 73 *pantalony (prawda, że dawniej zwano je rajtuzami) nie zabierają czasu do ubioru*. o 1834 PT VI 94–5, SJAM *Na podróż ma strój inny: szerokie rajtuzy [A: rajtuzy], I kurtę*. o (1844–1846) 1976 Fredro Trzy 129 *Wielki zaś mundur jeneralski był: ullańskim krojem granatowa kurtka, amarantowe wyłogi i rajtuzy, srebrny haft, szlify i lampasy*. o [LBel.] †1868 Gaj.z Błoc.Pam.I 62, DOR *Cała konnica polska nosiła szaraczkowe rejtuzy, skórą obszyte, w codziennym stroju*. o [arch.] (1911) 1953 Berent Ozim.I 39, DOR *Ręce ubił po łokcie w kieszenie szerokich rajtuzów*. o [arch.] (1929) 1961 Kaden Czarne Skrz. 65 *wykrojoną ze skóry oficerskich rajtuzów*. o [arch.] (1948) 1952 New.Chłopiec 94, DOR *Wrócił (...) w wysokich butach gumowych, w żółtych rajtuzach dragonów carskich, w zielonej kurtce austriackiej, w rogatywce polskiej*. – L, SWIL, SW, DOR. 2) ‘dicke, meist wollene Kinderstrumpfhose’ – ‘grube, zwykle wełniane dziecięce rajstopy’: [hapax] (1948) 1949 Brosz.Oczek. 274, DOR *Ubierano go w radosne kolory: a więc błękitny sweter i niebieskie rajtuzy lub różowe ubranko z białym kołnierzem*. – nur DOR. ◇ **Var:** *rajtuzy* subst. m., 1775–1806 Teat.32e 65, L – L, SWIL, SW, DOR; *rejtuzy* subst. m., †1849 Goł., SW o [LBel.] (†1868) o.J. Gaj.z Błoc.Pam.I 62, DOR – SW (m. u.), DOR (daw.). ◇ **Etym:** nhd. *Reithose* subst. f., ‘Hose aus starkem Stoff, besonders Leder, die man beim Reiten trägt’, GRI, nur für Inh. 1. ◇ **Konk:** †*pluder*. ◇ **Der:** *rajtki* subst. f., [hapax] 1966 Nowak T.Wes. 13, DOR *Szedł w butach z cholewami, w rajtkach*. Zuerst geb. DOR; *rajstopy* subst. pl., ‘Strumpfhose’, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 2. ♠ Nach Erinnerungen von H. Steinhaus (1970, 89) trugen österreichisch–ungarische Offiziere im Weltkrieg 1914–1918 *Reithosen*, die er als *rajtuzy* bezeichnet. Inhalt 2, eine semantische Umfangserweiterung von Inhalt 1 seit spätestens 1930, ist heute wohl veraltet. Das Derivat *rajstopy* beruht auf einer Uminterpretation von *rajtuzy* als *raj* + *tuzy*, ist also eine Art Pseudokompositum.

« zurück blättern vor »